



m.registrator@regeringskansliet.se

## Underlag till kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat

(dnr M2015/1162/KI)

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över remissen *Underlag till Kontrollstation 2015 för anpassning till ett förändrat klimat* (Klimatologi nr 12, 2015).

### Sammanfattning och övergripande synpunkter

Överlag ställer sig Länsstyrelsen positiv till merparten av de förslag som tas upp i rapporten. Detta gäller särskilt de förslag som utgör en färdplan för Sveriges fortsatta klimatanpassningsarbete som behandlas i kapitel 3. Länsstyrelsen ser även behov av att vissa förslag i rapporten förtydligas och vidareutvecklas innan uppdragen ges till berörda aktörer.

Nedan följer en sammanfattning av Länsstyrelsens viktigaste synpunkter på remitterade förslag:

- Länsstyrelsen stödjer förslag 3:1 som innebär att en nationell strategi och handlingsplan tas fram, men föreslår att strategin och handlingsplanen även inkluderar övergripande nationella mål.
- Länsstyrelsen stödjer förslag 3:3 som innebär att en kontaktpunkt för klimatanpassning utses inom berörda departement och att det etableras ett departementöverskridande forum. Vi ser behov av att ett departement får ansvar för att samordna och driva klimatanpassningsfrågan.
- Länsstyrelsen stödjer förslag 3:11 att länsstyrelserna får långsiktig finansiering för regionalt samordningsansvar för klimatanpassningsarbetet i länen.
- Av förslag 7:4 framgår det att länsstyrelserna får inskrivet i regleringsbrevet för det samlade anslaget för klimatanpassning att de ska avsätta medel motsvarande minst en heltidstjänst för att stärka ordförandegruppens samordningsfunktion med nationella myndigheter. Länsstyrelsen anser att förslaget är otydligt formulerat och kan därför inte ta ställning till det.

- Länsstyrelsen stödjer inte förslag 7:5 som innebär att länsstyrelserna får inskrivet i sitt regleringsbrev att de ska etablera länsöverskridande nätverk om behov föreligger, om förslaget avser enbart forum för samverkan och samordning. I de fall ett behov identifieras bildar berörda länsstyrelser sådana gränsöverskridande nätverk utan att detta styrs genom regleringsbrevet. Däremot kan det finnas skäl att i enstaka fall utse en organisation med ansvar för samordning och prioritering av särskilda insatser som berör komplexa länsöverskridande frågor. Länsstyrelsen kan vara en lämplig aktör att samordna sådant arbete. Det gäller exempelvis den delegation för klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älvdalen som har föreslagits av Statens Geotekniska Institut (SGI).
- Länsstyrelsen stödjer förslag 3:12 som innebär att nationell finansiering ges till kommuner för en tidsbegränsad samordnad funktion för klimatanpassning. Vi ser även ett behov av att den nationella finansieringen villkoras med ett strategiskt ställningstagande kring hur kommuner avser att arbeta med klimatanpassning på lång sikt.

Nedan följer en sammanfattning av Länsstyrelsens övergripande synpunkter på rapporten:

- Länsstyrelsen noterar att fokus i remissen är strategiskt och styrande arbete på central nivå. Det saknas dock en starkare koppling till hur de olika underlag som föreslås tas fram relaterar till det praktiska arbetet på regional och kommunal nivå. Inriktningen för kommande arbete kan med fördel utvidgas till att omfatta betydligt fler konkreta åtgärder.
- Rapporten tar upp flera utredningsförslag med fokus på översyn av regelverk och ansvarsfördelning av klimatanpassningsåtgärder. Det är av stor vikt att utredarna arbetar i nära samverkan, då utredningarna har nära koppling till varandra.
- Att klimatanpassning och miljömålsarbete koordineras är viktigt precis så som det framgår av flera förslag. I rapporten förekommer det dock oklarheter kring vad det är som önskas uppnås av de åtgärdsförslag som berör miljömålen.
- I rapporten föreslås Naturvårdsverket få flertalet av uppdragen med koppling till miljömålen. För att tillvarata kunskapen i alla frågor som berör miljömålen behöver även övriga berörda myndigheter delta. Därför bör det på flera ställen i rapporten och i förslagen anges "Naturvårdsverket i samverkan med övriga berörda myndigheter".
- Länsstyrelsen ser ett behov av att torka uppmärksammas i en större utsträckning i utformandet av uppdrag till berörda myndigheter och andra aktörer. Klimatförändringar som vi står inför handlar inte en-

bart om för mycket vatten, även torka utgör ett reellt hot. Torkan påverkar bl.a. tillgången på dricksvatten, bevattning av skördar och den biologiska mångfalden. Dessutom kan den leda till indirekta effekter såsom ökade produktionskostnader och sociala och politiska konflikter.

- Länsstyrelsen anser att det är viktigt att anpassningsfrågor i stort inte begränsas till att endast handla om klimatanpassning. Samhället behöver vara rustat för förändringar – varav klimatförändring är en viktig sådan men det är även viktigt att andra föränderliga processer såsom politisk och social oro inte glöms bort.

### Synpunkter på betänkandets förslag

#### Kapitel 3 - Syntes av förslag för att klimatanpassa Sverige

*Anpassa lagar, regelverk, samt tydliggör roller, ansvar, strategier och mål*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:1** som innebär att en nationell strategi och handlingsplan ska tas fram. Detta är ett viktigt steg i Sveriges fortsatta klimatanpassningsarbete. Vi vill dock poängtera att strategin och handlingsplanen bör grunda sig på den föreslagna utredningen om ansvarsfördelning och finansiering (förslag 3:22 i rapporten). Vidare bör handlingsplanen innehålla övergripande nationella mål för klimatanpassning som kan utgöra ett stöd i arbetet med klimatanpassningsåtgärder på regional och kommunal nivå. De nationella målen bör tas fram i nära samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå, där kunskap och erfarenhet har byggts upp under åren. Det är även viktigt att arbetet med den nationella strategin koordineras med resultatet av Miljömålsberedningens utredning om utformningen av ett klimatpolitiskt ramverk.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:3** som innebär att en kontaktpunkt för klimatanpassning utses inom berörda departement och att det etableras ett departementöverskridande forum. Det bör dock övervägas om ett ansvarigt departement ska utses för att samordna och driva forumet, vilket bör förtydligas i förslaget. Vi ser behov av att ett departement får ansvar för att samordna och driva klimatanpassningsfrågan.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:5** som innebär att berörda sektors- och expertmyndigheter får i uppdrag att utarbeta och följa upp nationella mål och handlingsplaner för sina respektive ansvarsområden. Uppdragen bör genomföras i nära samverkan med de berörda aktörer som ansvarar för framtagandet av den nationella strategin och handlingsplanen samt med aktörer på regional och lokal nivå.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:6** som innebär att berörda sektors- och expertmyndigheter får inskrivet i sina instruktioner att de ska initiera, stödja och följa upp klimatanpassningsarbete inom sitt ansvarsområde. Det är vik-

tigt att klimatanpassningsperspektivet integreras i myndigheternas befintliga arbete. Vidare ser vi även ett behov av att sektors- och expertmyndigheter utvärderar klimatförändringarnas påverkan på sina egna verksamheter.

I **förslag 3:7** stödjer Länsstyrelsen att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska bidra med samordning av att förebygga och hantera olyckor och kriser i dagens och framtida klimat.

Uppdraget till Naturvårdsverket är otydligt och bör lämpligen omformuleras så som det framgår av förslag 3:8 "Naturvårdsverket får tillsammans med miljömålsansvariga myndigheter i uppdrag att...".

Länsstyrelsen stödjer inte etableringen av ytterligare ett forum för samordning av de tre samordnande myndigheterna. Det nationella kunskapscentret för klimatanpassning samordnar idag på ett bra sätt kunskap om klimatförändringarnas effekter och anpassningsåtgärder. För att undvika dubbelarbete och fler kontaktvägar att förhålla sig till bör inte fler samordnande forum etableras.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:8** om att Naturvårdsverket tillsammans med miljömålsansvariga myndigheter får i uppdrag att se över förutsättningarna att nå miljömålen i tidsperspektivet 2020-2100 med hänsyn till klimatförändringar. Vidare bör det i uppdraget förtydligas att i Naturvårdsverkets roll också ingår att bidra till att öka kunskap om hur olika klimatanpassningsåtgärder påverkar naturmiljön och dess värden. Naturvårdsverket bör även verka för att metoder tas fram som förebygger och hanterar olyckor och kriser på ett sätt som inte påverkar naturvärden negativt, utan i stället kan i flertalet fall leda till bättre fungerande ekosystem.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:10** angående en översyn av lagstiftning och regelverk så att de blir ändamålsenliga för klimatanpassning av Sverige. Detta är en central fråga för genomförande av konkreta klimatanpassningsåtgärder. Utredningen bör koordineras med det som Miljömålsberedningens uppdrag att utreda utformningen av ett klimatpolitiskt ramverk kommer fram till.

Vi stödjer **förslag 3:11** om att länsstyrelserna får långsiktig finansiering för regionalt samordningsansvar för klimatanpassningsarbetet i länen. Länsstyrelseinstruktionen bör förtydligas och finansieringen permanentas.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:12** om att nationell finansiering ges till kommuner för en tidsbegränsad samordnad funktion för klimatanpassning. Vi instämmer i att det finns behov av en satsning på lokal klimatanpassning men vill framhålla vikten av att det även resulterar i ett lokalt strategiskt ställningstagande kring hur kommunerna avser att arbeta med klimatanpassning på lång sikt. Detta kan med fördel göras genom politiskt antagen lokal klimatanpassningsplan där ansvarfördelning och tidsplan för olika åtgärder framgår.

Det är även en fördel om det förtydligas vad en lokal klimatanpassningsplan bör innehålla, som t.ex. en riskanalys över de största klimatriskerna, samverkan med risk- och sårbarhetsanalyser, ansvarsfördelning, lokala riktlinjer och planer, tidplan för när olika åtgärder ska vara genomförda m.m. Dessa planer kan tas fram genom samverkan mellan kommuner eller inom ramen för kommunalförbund. Alternativt kan klimatanpassningsperspektivet lyftas in i befintliga planer eller strategier.

Behovet av ett strategiskt ställningstagande på lokal nivå kan exemplifieras med de storskaliga lösningar som kan behövas för att skydda ny och befintlig bebyggelse mot översvämningar. Plan- och bygglagen ställer bl.a. krav på att miljö- och klimataspekter ska beaktas, att marken ska vara lämplig för ändamålet och att den ska skyddas mot översvämningar för att ny bebyggelse ska kunna lokaliseras på föreslagen plats. I många lägen är det inte ändamålsenligt att kräva att en detaljplan ska innehålla översvämningsskydd då ett sådant fungerar bättre om det utförs utanför detaljplaneområdet för att även skydda ett större område, ett så kallat områdesskydd. Det kan bl.a. vara geografiska förhållanden som styr utformningen av skyddet. En annan aspekt är att ett områdesskydd kan finansieras både av ägare till befintliga fastigheter, exploatörer av nya fastigheter och genom skatter (skydd av allmänna platser eller statlig infrastruktur). Länsstyrelsen för denna typ av diskussioner med bl.a. Göteborgs stad och Uddevalla kommun.

Att inte ställa krav på denna typ av strategiska beslut kan innebära att åtgärden inte bidrar till att skapa långsiktiga politiska ställningstaganden som avspeglas i investeringsplaner, ägardirektiv eller verksamhetsplaner. Länsstyrelsens roll i ett sådant arbete kan vara att bidra med planeringsunderlag i form av länens klimatanalyser, belysa särskilda problem eller tillhandhålla utredningar i särskilda områden (som t.ex. vattendragsanalyser och värmestressutredningar).

*Tillgängliggör kunskap, databaser, beslutsstöd, prognoser och varningar, samt klimatanpassningsteknik*

Länsstyrelsen ställer sig inte bakom **förslag 3:20** om framtagande av nationella tematiska kompetenscentrum. Att bygga upp flera nationella kompetenscentrum kan uppfattas som att ansvar tas från det uppdrag som Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning har. Inrättandet av flera kompetenscentrum kan även försvåra samordningen och kommunikationen mellan berörda aktörer då det tillkommer ytterligare kontaktvägar att förhålla sig till. Alla aktörer behöver ha ett brett perspektiv utanför sitt eget expertområde, vilket motverkas om det byggs parallella strukturer. Istället bör större vikt ges till formuleringen av uppdrag till sektorsmyndigheter, lämpligen så att uppdragen bygger på redan pågående arbete och inkluderar samverkan med berörda myndigheter och andra aktörer. Om myndigheter får tydliga uppdrag ser Länsstyrelsen inget behov av att inrätta kunskapscentrum utöver det som redan finns.

*Klarläggande av hur finansiering fördelas mellan olika aktörer, samt säkerställande av resurser*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:22** om att en särskild utredare får i uppdrag att ge förslag på hur framtida arbete med anpassning till klimatförändringar kan och bör finansieras och hur ansvaret bör fördelas mellan stat, kommun och enskild. Detta är en central fråga för genomförande av konkreta klimatanpassningsåtgärder. Utredningen bör koordineras med det som Miljömålsberedningens uppdrag att utreda utformningen av ett klimatpolitiskt ramverk kommer fram till.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 3:23** som innebär att anslaget för skydd mot naturolyckor (2:2) behålls, samt utökas fram till att nya finansieringsformer trätt i kraft. Det finns ett behov av att även finansiera åtgärder för andra typer av klimatrelaterade effekter än naturolyckor.

Kapitel 7 – Styrning och ramverk för klimatanpassning

*Användning av EU:s struktur- och investeringsfonder*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 7:1** om att Miljömålsberedningen får i uppdrag att tillsammans med den föreslagna nationella expertkommittén för klimatanpassning (förslag 3:4) utreda hur arbetet med ett klimatpolitiskt ramverk bör samordnas med arbetet med en svensk klimatanpassningsstrategi. Det bör dock uppmärksammas att tidsplanen för dessa uppdrag inte är koordinerad. Miljömålsberedningens uppdrag att ta fram ett klimatpolitiskt ramverk ska redovisas i mitten av februari 2016. Framtagande av en nationell klimatanpassningsstrategi kan ta längre tid. Det är dock viktigt att resultatet av Miljömålsberedningens arbete och arbetet med en svensk klimatanpassningsstrategi samordnas så långt som möjligt. Även förslag 3:10 och 3:22 bör vägas in i detta arbete.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 7:2** om att Tillväxtverket får i uppdrag att, i samarbete med Jordbruksverket och Svenska ESF-rådet, sprida information om hur projektmedel från EU:s struktur och investeringsfonder kan användas för klimatanpassning. Det är viktigt att klimatanpassningsperspektivet lyfts fram men det bör även i möjligaste mån integreras i projekt som främjar ett hållbart samhälle.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 7:3** om att Naturvårdsverket får i uppdrag att tillsammans med berörda aktörer utreda hur medel från olika EU-fonder kan användas mer effektivt i klimatanpassningssyfte. Det är dock viktigt att det inte bara handlar om olyckor och krissituationer utan även hur en anpassning till ett långsamt blötare och varmare klimat kan ske för att skapa flest möjliga nyttor.

**Förslag 7:4** anger att länsstyrelserna får inskrivet i regleringsbrevet för det samlade anslaget för klimatanpassning att de ska avsätta medel motsvarande minst en heltidstjänst för att stärka ordförandegruppens samordningsfunkt-

ion med nationella myndigheter. Länsstyrelsen anser att förslaget är otydligt formulerat och kan därför inte ta ställning till det. Av förslaget kan det tolkas som att medel ska avsättas för minst en heltidstjänst inom respektive länsstyrelse för att stödja ordförandegruppen, vilket inte är möjligt för alla länsstyrelser. Förslaget tydliggör inte heller vilket stöd som denna heltidstjänst ska ge ordförandegruppen, om det innebär dialog med och samordning av länsstyrelsernas budskap till nationella myndigheter eller rent administrativa uppgifter. I dagsläget har länsstyrelserna en ordförandegrupp vars ordförandeskap roterar mellan länen. Länsstyrelsen anser att det roterande ordförandeskapet fungerar på ett bra sätt och att arbetet bör kunna hanteras inom ramen för anslaget för klimatanpassning som redan tilldelas.

#### *Regionalt och lokalt arbete med klimatanpassning*

Länsstyrelsen anser att **förslag 7:5** om att länsstyrelserna får inskrivet i sitt regleringsbrev att de ska etablera länsöverskridande nätverk om behov föreligger, kan utgå, om förslaget avser enbart forum för samverkan och samordning. Etablering av sådana nätverk initieras redan idag av länsstyrelser på egna initiativ. I de fall ett behov identifieras bör berörda länsstyrelser bilda sådana gränsöverskridande nätverk utan att detta styrs genom regleringsbrevet.

Däremot kan det finnas skäl att i enstaka fall utse en organisation med ansvar för samordning och prioritering av särskilda insatser som berör komplexa länsöverskridande frågor. Länsstyrelsen kan vara en lämplig aktör att samordna sådant arbete. Det gäller exempelvis den delegation för klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älvdalen som har föreslagits av SGI. Länsstyrelsen ser ett behov av att etablera en sådan delegation och att den även bör inkludera klimatanpassning av Vänerregionen. Länsstyrelsen anser att regeringen bör fatta ett beslut om att tillsätta en sådan delegation och att den bör placeras inom Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Detta har Länsstyrelsen påtalat i skrivelsen *Samordning av klimatanpassningsinsatser avseende skredrisker i Göta älvdalen* (Diarienummer 424-6058-2013).

#### *Ett näringslivsperspektiv på klimatanpassning*

Av **förslag 7:11** framgår det att Boverket får i uppdrag att undersöka hur klimatanpassningsaspekter kan inkluderas inom plattformen för regeringsuppdraget Hållbara Städer. Länsstyrelsen anser att Boverket bör ges detta uppdrag men att det bör vara en del av Boverkets ordinarie uppdrag och inte en del av ett särskilt regeringsuppdrag.

Länsstyrelsen anser att det är positivt med försäkringsbranschens deltagande i klimatanpassningsarbetet. Dock ställer vi oss inte bakom **förslag 7:12** att ge försäkringsbranschen en särskild roll i plan- och byggprocesser. Redan idag uppfattas plan- och bygglagens processer som tidsödande, trots att inblandade myndigheter arbetar för att göra tidsåtgången kortare. Ytterligare en obligatorisk aktör riskerar att försena planändan. Redan idag kan kom-

muner ge försäkringsbolag möjlighet att yttra sig i planärenden, det finns inget hinder i PBL för detta, de är dock inte att betrakta som sakägare. Att genomföra ett pilotprojekt är mer ändamålsenligt och bör mynna ut i en ökad förståelse mellan försäkringsbranschen och planmyndigheter, helst i form av råd eller riktlinjer. Detta uppdrag kan antingen ges till Boverket eller till någon av länsstyrelserna.

## Kapitel 8 – Snabba, långsamma, direkta och indirekta effekter

### *Naturolyckor*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 8:2** som innebär att MSB, i samarbete med Statens meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), får fortsätta medel till vägledning för skyfallskarteringar. Även frågan kring hur detta material på ett enkelt sätt kan kommuniceras vidare till användarna bör uppmärksammas. Det är viktigt att materialet kommuniceras och tillgängliggörs så att det kan användas på ett ändamålsenligt sätt.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 8:3** som innebär att SMHI får i uppdrag att, tillsammans med Svenskt Vatten, ta fram förslag till ett system för insamling, kvalitetskontroll och fri publicering av VA-branschens högupplösta nederbördsdata. Nederbördsdata kan utgöra viktigt underlag för kommande beräkningar av klimatscenarier. Förslaget bör kompletteras så att det framgår att data även ska kunna förmedlas till andra intressenter, kanske som en del av Geodata-avtalet.

Av **förslag 8:6** framgår det att SGI under 2016-2018 tilldelas medel från anslag 1:10 till bl.a. fortsatt ras-, skred- och erosionsriskkartering och metodutveckling. Det är angeläget att metoder som utvecklas väger in naturvårdshänsyn, så att inte åtgärder föreslås som förstör naturvärden.

I **förslag 8:7** föreslås det att SGI, inom ramen för den delegation för ras och skred samt det myndighetsnätverk för stranderosion som myndigheten redan har, får permanent ansvar för samordning av underlag som rör ras, skred och erosion. Även här är det angeläget att metoder och åtgärder som tas fram är naturvårdsanpassade.

I **förslag 8:8** föreslås det att SGI får i uppdrag att, tillsammans med Trafikverket, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten, ta fram en handledning till kommuner och regionala myndigheter om naturanpassade erosionskydd. Det är viktigt att åtgärder endast utförs där det är nödvändigt för att skydda stora värden, och att de naturliga processerna i övriga områden tillåts verka för en ökad biodiversitet.

I **förslag 8:9** föreslås det att SGI får i uppdrag att ta fram en plan för ett kunskapsprogram för strandnära byggande. Länsstyrelsen anser att denna åtgärd bör genomföras i nära samverkan med Boverket och MSB. Att dela upp kompetenser i byggande i olika delar kan leda till att synergieffekter



missas eller att effektiviteten minskas. Dagens uppdrag som SGI har kan även kompletteras med att tydligare betona kunskapsspridning.

### Kapitel 9 – Klimatanpassning inom olika sektorer

#### *Dagvatten och spillvatten*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:3** som innebär att Boverket får i uppdrag att, tillsammans med Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI, öka tillgången till vägledning och data för planering av grön och blå infrastruktur i urban miljö. Denna fråga är ofta central i fysisk planering. Det bör dock noteras att ändrade vattenförhållanden påverkar geotekniken, vilket exemplifierar vikten av att sådana vägledningar är samberedda mellan ämnesansvariga myndigheter. Det är därför viktigt att SGI är inkluderade i detta arbete.

Inom ramen för Boverkets föreslagna uppdrag bör även den gröna och blåa infrastrukturens påverkan på risker för skred, översvämning och erosion uppmärksammas. För denna del av uppdraget bör Boverket samråda med MSB.

#### *Kulturarv*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:8** att Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att ta fram en vägledning för hur kulturarvsaspekter bör integreras i klimatanpassningsarbetet. Det är dock viktigt att uppmärksamma att kulturarvet består inte enbart av bebyggelse utan även av fornlämningar, odlingslandskap och vitt skilda miljöer som har kulturhistoriska värden. Hela spektrumet av kulturarvet behöver lyftas in i klimatanpassningsarbetet.

Det är positivt om VisAdapt även omfattar information om kulturhistoriskt bebyggelse. Databasen kanske kan ge en signal till fastighetsägare om deras hus har kulturhistoriska värden. Tips och råd bör då ges så dessa värden tas tillvara.

Befintliga databaser som Bebyggelseregistret bör utvecklas och kompletteras med avseende på klimatförändringarna och åtgärder för klimatanpassning. Registret borde kunna användas för uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:9** som innebär att Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer för kategorisering och rankning av objekt och miljöer som underlag till monetära värderingar. Kulturarvet kan dock inte alltid rankas i förhållande till ekonomiska värden, utan det finns andra värden som också bör vägas in. I en tid av förändring kan kulturmiljön stå för trygghet och kontinuitet.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:10** att Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att i samverkan med andra myndigheter utveckla förebyggande förvaltning

av kulturarv i ett förändrat klimat. Förslaget bör dock förtydligas med att Riksantikvarieämbetet bör ge ut råd och riktlinjer för hur en vård- och underhållsplan som också omfattar klimatanpassningsåtgärder kan utformas.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:11** att Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att i samverkan med länsstyrelserna vidareutveckla metoder för riskbedömning av kulturarv som skadats genom naturolyckor. Länsstyrelsen i Västra Götaland genomför i samarbete med Västarvet/Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Halland och Kulturmiljö Halland ett projekt med avseende på Kulturarv och klimatförändringar i Västsverige. Syftet är att skapa ett underlag för att hantera de förändringar som kan hota, skada eller på annat sätt påverka kulturarvet. I projektet kommer kriterier för när klimatpåverkan kan anses vara kritiska för västsvenska kulturmiljöer att tas fram enligt en för våra förhållanden anpassad modell som tagits fram vid liknande arbete i Wales. Under förutsättning att metoden fungerar kan den användas för spridning till övriga aktörer på regional och kommunal nivå.

#### *Jordbruk*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:14** som innebär att Jordbruksverket får i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer undersöka möjligheten att använda uppströms skogs- och jordbruksmark till kontrollerade översvämningssytor för att skydda nedströms tätbebyggda område. Generellt är det bra att se över hur system kan utformas för att en markägare ska kompenseras för att denne tar på sig ansvar att låta sina marker översvämmas. Anläggande av översvämningssytor är dock en bred fråga och bör inte kopplas endast till skydd av tätorter utan även till andra nyttor som kan uppstå såsom reducerad näringsläckage samt ökad biologisk mångfald.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:15** som innebär att Jordbruksverket, i samarbete med Statens Veterinärmedicinska anstalt får i uppdrag att analysera evakueringsbehov av djur i samband med lokala katastrofsituationer vid bränder/extremväder. Vidare anser Länsstyrelsen att tillvägagångssättet för evakuering bör inkluderas i analysen. Detta uppdrag bör genomföras i samråd med näringsens organisationer, till exempel Lantbrukarnas Riksförbund och hästnäringen.

Av **förslag 9:16** framgår det att regeringen bör, i arbetet med en svensk livsmedelsstrategi, väga in klimatförändringarnas effekter på svensk matproduktion. Länsstyrelsen stödjer förslaget men vill betona vikten av att klimatanpassning bör integreras i analysen av andra förändringar som kan påverka matproduktionen. Det är svårt att urskilja i vad mån förändringar i utbudet och efterfrågan av livsmedel på världsmarkanden är en följd av klimatförändringar eller av andra förändringar. Det som behöver utredas kopplat till en livsmedelsstrategi är risk- och sårbarhetsaspekter i stort, oavsett klimatförändringar.

### *Hälsa*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:24** som innebär att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att, tillsammans med berörda myndigheter och i samråd med andra aktörer, ta fram en nationell handlingsplan kring hantering av sårbara grupper i samband med värmeböljor. Vi ser även behov av att analysera klimatförändringars övriga effekter såsom smittämnen och luftkvalitet ute respektive inne, eftersom det saknas information om dessa effekter i Sverige.

Av **förslag 9:25** framgår det att Statens veterinärmedicinska anstalt får i uppdrag att bilda en samverkansgrupp för att förebygga effekterna av nya smittsamma sjukdomar på grund av ett förändrat klimat. Länsstyrelsen anser att det är ett viktigt uppdrag men att det bör kompletteras med att inte endast beakta nya utan även redan etablerade sjukdomar som får större genomslag i ett förändrat klimat.

### *Miljömålen*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 9:28** att länsstyrelserna får i uppdrag att samordna regional klimatanpassning med uppdraget att ta fram regionala handlingsprogram för miljömålen. Det bör dock noteras att i Länsstyrelseinstruktionen används begreppet "regionala åtgärdsprogram" och inte "regionala handlingsprogram".

Vidare bör det noteras att tidsaspekterna skiljer sig åt mellan miljömålsarbetet och klimatanpassningsarbetet. Miljömålen har som tidsperspektiv år 2025 - 2030 medan klimatanpassning har ett betydligt längre perspektiv; som kortast 100 år. Viss klimatpåverkan kan identifieras redan nu men exempelvis havsnivåhöjningen börjar bli märkbar först kring 2050 i Västra Götalandsregionen. Åtgärder för att nå miljömålen på kortare sikt bör inte utformas så att de hindrar eller fördröjer klimatanpassningsåtgärder.

### *Övervakning av klimatförändringar och dess effekter*

Länsstyrelsen stödjer **förslag 10:5** som innebär att SGI får, som en del av sin myndighetsinstruktion att ansvara för stabilitetsförhållanden i Göta älv, i uppdrag att bygga ut systemet för övervakning av grund-och porvattentryck längs Göta älv. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av ytterligare övervakning av älven med fokus på skredrisker.

Länsstyrelsen stödjer **förslag 10:7** som innebär att Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att identifiera typbyggnader för inneklimatmätningar; ta fram informationsmaterial om förebyggande av skador på kulturarv på lokal nivå; samt följa upp en databas dit resultaten från besiktningarna kan rapporteras. Det är angeläget att Riksantikvarieämbetet får ett riktat uppdrag vad gäller typbyggnader, men som framgår i kommentarer under förslag 9:8 består kulturarvet av mer än byggnader. Det är viktigt att begränsningen av insatser inte blir alltför snäv. Det är även viktigt att material riktat till fastighets-

ägare tas fram. Databasen bör kopplas till andra databaser, gärna befintliga, så att uppdatering och tillgänglighet kan lösas på ett effektivt sätt.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze, efter föredragning av vikarierande klimatanpassningssamordnaren Marina Ädel. I den slutliga handläggningen har även säkerhetsdirektören Lisa Nordahl, biträdande säkerhetsdirektören Charlotta Källert, handläggaren Ulf Gustavsson, projektledaren Lars Westholm, antikvarien Ann-Katrin Larsson, vikarierande miljömålssamordnaren Anna Ek, vattenvårdshandläggaren Roger Rudolfsson, naturvårdshandläggaren Anita Bergstedt, rådgivaren Fredrik Fredriksson och länsveterinären Maria Nylén deltagit. I handläggningen i övrigt har Kristina Sundholm, tf. chef Länsledningens kansli, deltagit.



Lisbeth Schultze



Marina Ädel